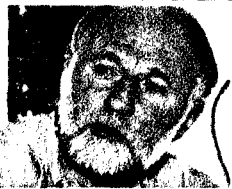

Foto: ScanFoto

JEG FOR- VENTER ET HELVETE

Offisielle sannheter rakner. Det er kommet fram en helt annen krig i Norge enn det jeg kjenner til. Jeg undres over hvorfor historikerne ikke har gitt oss vår sanne krigshistorie. Alt er ikke bare svart. Alt er ikke bare hvitt.

Forfatteren Kjell Fjørtoft (65) har stukket fram hodet igjen. Midt i den idylliske fredsfeiringen kommer boka *De som tapte krigen*. Full av sprengstoff om urett gjort mot partisaner, frontkjempere og befolkningen i Nord-Norge.

Boka kan stå som fellesnevner og samletittel på hans ni bøker fra krigsårene. Kjell Fjørtoft har skrevet taperne inn i vår krigshistorie. En sterk nordnorsk røst har talt.

– Jeg forventer å få et helvete, og det tar jeg. Nå er min tid kommet, og nå skal historikerne få bryne seg.

Samme dag som han satte punktum på *De som tapte krigen* falt han fullstendig sammen. Fikk fire kortisonsprøyter.

Fjørtoft er en av våre fremste dokumentarforfattere. I syv år har han arbeidet intenst med sine fem bøker om Den annen verdenskrig med fokus på dem som valgte feil side. *Mot stupet* kom i 1989, *Ulvetiden* i 1990, *På feil side* i 1991, og *Veien til Østfronten* i 1993.

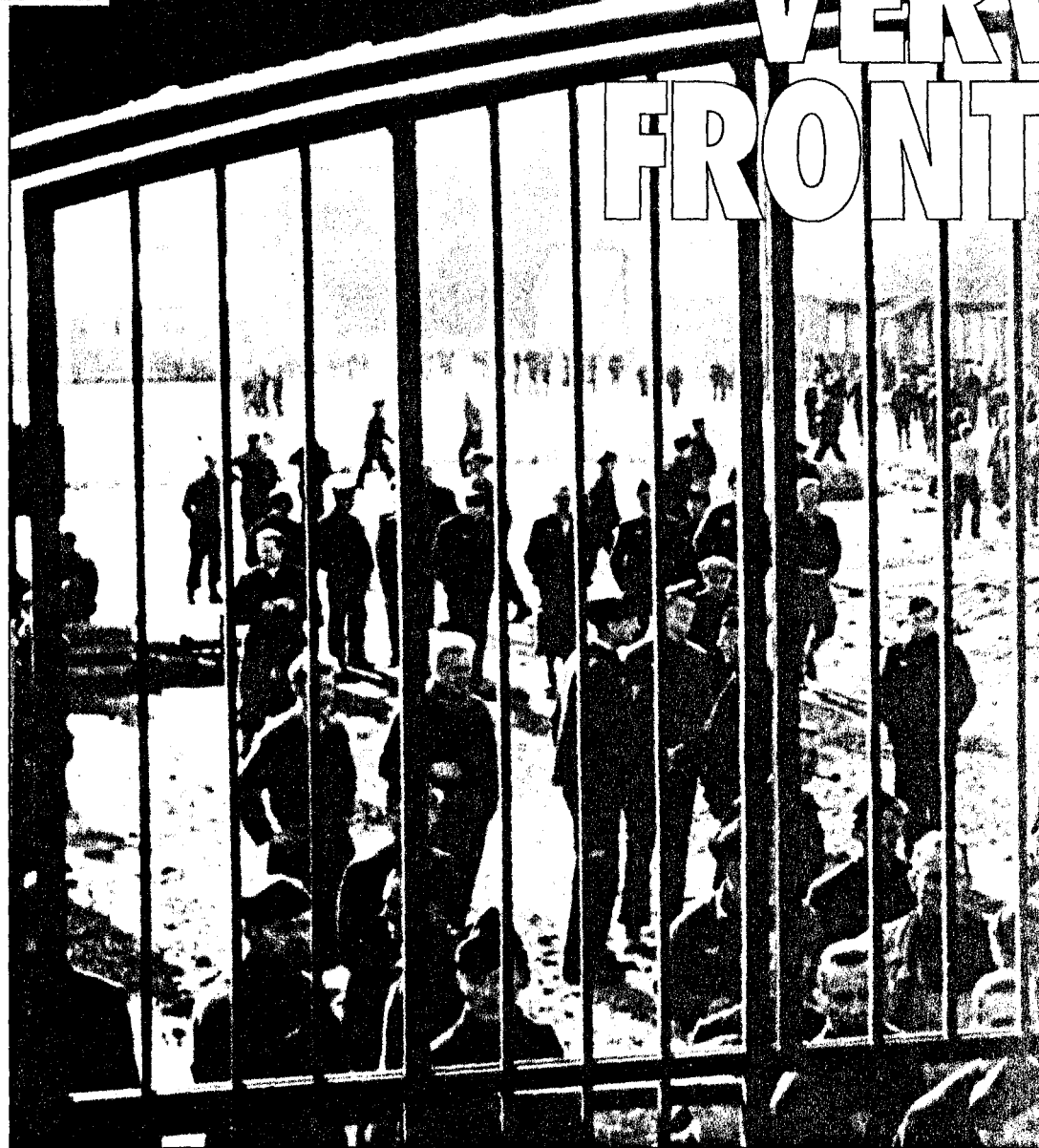
Han har også utgitt bøker om partisanene i *Dramaet på Arnøy*, *Lille Moskva* og brannfakkelen *Spionfamilien*.

– Hadde jeg visst hva jeg gikk løs på for sju år siden, hadde jeg aldri rørt dette materialet.

Han har hatt åpne telefonlinjer. Da det gikk opp for folk at han skrev om krigens tapere, kom flommen av telefoner og brev. Drapstrusler har han også vært utsatt for.

– Innimellom har det kostet meg dyrt – både privat og på annen måte, for alt har kommet meg så innpå livet. I perioder kunne jeg våkne om natta og se frontkjemperne stå rundt meg i mørket: en arm var borte, blodige og sølete med en maskinpistol under armen sto de med tomme øynehuler.

Men nå er krigen som krig slutt for mitt vedkommende.

Fangeleiren Grini var selve symbolet på den norske motstandskampen under Den annen verdenskrig. I *De som tapte krigen* hevder forfatteren Kjell Fjørtoft at Grini-fanger lot seg verve som frontkjemper for tyskerne. Og slik skjedde det.

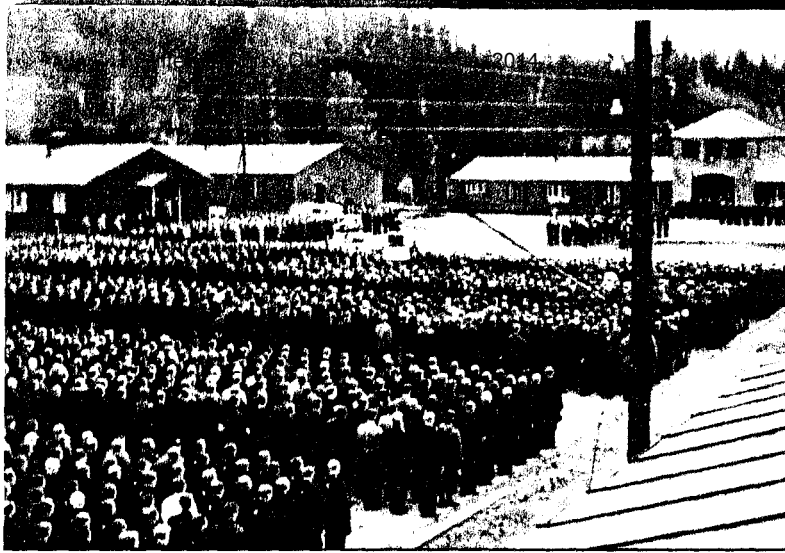
Utdrag fra boka *De som tapte krigen* av Kjell Fjørtoft. Gyldendal Norsk Forlag – Oslo, 1995.
Foto: NTB

Fangeleiren Grini i Bærum har Julius Denzer som kommandant. Prototypen på en prøyssisk offiser. Uniformer. Marsjering. Geledder. Eksersis. Alt som

er *militärisch*. Stemmen er som et bulder når han utfolder seg for fullt på appellplassen. Til tider den korrekte. Tilknappede. Men ofte en rasende vulkan som belærer de norske fangene om nasjonalsosialismens fortrefelighet og der Führers storhet.

Her bak de elektriske pigtrådgjerdene på Grini bestemmer stabssjef for Germaniske SS Nor-

ge, Leif Schjøren, seg for å legge opp til bearbeidelse og *omvendelse* av fanger til nasjonalsosialismen. For så å påvirke den enkelte til å melde seg som frivillig til tysk krigstjeneste. Tanken høres absurd ut fordi Grini av de fleste nordmenn blir sett på som selve symbolet på den norske motstanden mot okkupasjonsmakten og de nordmenn som støtter tyskerne.

Forts. fra foregående side
 en. Årsaken er, skrives det i rapporten, at de hemmelige politiske førende krefter innen leiren hadde satt igang sitt muldvarparbeide. Ryktene svirret om at Jugendabteilung innen kort tid skulle dra til fronten. Dette rykte lykkedes oss i løpet av forholdsvis kort tid å rydde av vegen på den måte at vi latterliggjorde tanken og fikk den enkelte til å innse hvor utenkelig det ville være at den tyske vernemakt med tvang ville nyttiggjøre seg av politiske motstandere i krigstjeneste.

Merket med J

For å forhindre slik påvirkning i fortssettelsen fra andre fanger, får ungdommene fra Jugendabteilung forbud mot å gå inn i andre brakker. Samtidig nedlegges forbud for andre fanger som er over 21 år, å komme til brakke 4. Og for ytterligere å lette kontrollen får samtlige *Jugendliche* et felles kjennetegn på fangedrakten. En sort J på hvit bunn. Til å begynne med er det misnøye med ordningen. Men etter få dager stiger stemningen igjen. Denne gangen til vår fordel, står det i rapporten, som er ført i pennen av Bjarne Karlsen, og han trekker klare konklusjoner av det som har skjedd hittil:

Dette beviser etter min mening at dersom en hadde en spesiell fangeleir for ungdom under 22 år,

De norske krigsfangene som lot seg verve som frontkjemper fikk lettere soningsforhold

så kunne en regne med forbausende gode resultater. I en konferanse med SS-Hauptsturmführer dr. Rietz nevnte Anker-Olsen og jeg en slik plan og foreslo at en forsøksvis skulle prøve å lage en egen leir for unggutter som svevet i politisk villfarelse, og at denne leirens oppgave skulle være å oppdra de dertil egnede gutter i en god politisk skole. Dr. Rietz mente at ideen var god. Og at dette var den eneste veg som kunne føre til de resultater som en kunne ønske.

Lærer tysk

Etter tre uker er tiden inne til å trappe opp påvirkningen. Det plukkes nå ut 30 av ungdommene som ønsker å lære tysk. Og da re-

sultatet etter kort tid viser seg å være over all forventning, blir det bestemt at samtlige skal få tyskundervisning. *Jugendabteilung* som nå er redusert fra 117 til 107, inndeles i tre klasser. I klasse A gymnasiaster og andre viderekomne i tysk. I klasse B de som kan en del tysk. Og i klasse C de som er helt ukjent med det tyske språk. Tre lærere fra *Reichskommissariat* i Oslo går inn i undervisningen og gjør sine ting så bra at samtlige 105 melder seg som deltakere etter få dager.

Det startes også et førstehjelpskurs med tillatelse fra Dr. Rietz. En norsk lege som er fange, påtar seg å lede kurset. Eksersisen som har vært drevet hardt, har gitt gode

snakker om å melde seg til fronttjeneste. Men ikke bare det. Samtidig som Anker-Olsen og Bjarne Karlsen har arbeidet med ungdommene på Grini, har de søkt forbindelse med andre fanger ute i leiren. Flere har også tatt direkte kontakt med dem for å komme i tysk krigstjeneste. Men de to har valgt å la dem vente litt. De har latt de interesserte forstå at det å bli frontkjemper er en æressak. Og at det derfor ikke er mulig å godkjenne hvem som helst. I rapporten til Quisling oppsummeres erfaringene så langt:

Dette at vi ikke mottok dem med åpne armer slik uten videre, hadde etter min erfaring god virkning. Og da vi først i februar 1944 lot ryktet spre seg i leiren at det var anledning til å melde seg til fronttjeneste for dertil godt skikkede fanger, ble der mange som henvendte seg på vårt kontor. Resultatene av vårt vervearbeide i denne første arbeidsmåned er følgende:

SS Vaktbataljon Oslo	3 mann
Waffen-SS	7 mann
Kriegsmarinen	15 mann
NSKK	12 mann
Legion Speer	1 mann
Deutsche	
Handelsmarinen	4 mann
Tilsammen	42 mann

Dessuten var det en hel del som ønsket å melde seg som frivillige til den nasjonale arbeidsinnsats, og en del fanger som hadde oppført seg særdeles bra, fikk anledning til å melde seg...

Fangeleiren Grini er et godt arbeidsfelt for Germanske SS Norge og jeg regner med at dersom en fortsetter i det samme spor som vi nå har påbegynt, kan en oppnå imponerende resultater.

I mars måned melder det seg 54 mann på samme grunnlag som de 42 månedene før. Men etter dette trekkes Bjarne Karlsen og Anker-Olsen ut igjen fra Grini og går tilbake til sine tidligere stillinger. Dermed opphører denne vervingen av frivillige mannskaper på Grini.

Eksperimentet forteller at det var et vervepotensial blant de norske fangene på Grini, men tyskerne oppdaget det først da krigen går mot slutten, og har trolig oppgitt verveforsøkene av denne grunn. ●

Fangeleiren Grini var selve symbolet på den norske motstandskampen.